

СОВЕДУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЙЕ УЛАМ ЭДЭБХИТЭЙ БОЛГОХО!

Культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэридэ анхалалаа хандуулха

Баяхан Мухаршэбэрэй аймагай ажалшадай депутатуудай Хара-Шэбэрэй сельсөвөдэй сессе боложо үнгэрбэ. Тус сессе дээр сельсөвөдэй гүйсэдкомой 1948 онд хээн хүдэлмэрин тоосон зүбшэл хэлсэгдэе.

(Сельсөвөдэй сессинэ)

Тинхэдэ «Победитель» колхоз мал ажал үсхэбэрлэх түсэбөө 11% процент дүргэжэ, 1948 ондо дайнай урда тээхи тоо толгойн хэмжээндэ хүржэ шадаа. Тинн мүнөөшье жэлдэ малай үбэлжэлгэ ба түл абалга хайнаар үнгэржэ байха юм.

—Гэбшье, манай ажалда нилээд дутуу дунда зүйлүүд бии, — гэжэ элдхэлшэ тэмдэглэбэ. — Юуб гэбэл, манай сельсөвөдэй колхозууд саг үргэлжэ үндэр ургаса абаха ябадалые үшөөл туйлажа шадаагүй. Илангаа «Путь Октября» колхоз энэ талаар ехэхэн гээгдэлтэй байха юм.

Сельсөвөдэй саг үргэлжын олонхи комиссинуудай хүдэлмэрэе хайнаар ябуулжа байхада, мүн лэ хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилдэг комисси бии байна. Энээндэ харгы барилгын комисси (түрүүлэгшэнь депутат М. В. Евсеев) жэшээ боложо үгэнэ. Тус комисси тон хангалтагүйгөөр хүдэлмэриллэе. Хара-Шэбэр болбол аймаг дотороо томохон тосхонуудай нэгэн юм. Энэ тосхонор Петровск завод ошодог тракт үнгэр-

дэг байна. Тинмэше муртэнь тус комиссин гшүүд өөһэдүнгөө уячстогай трактые забарилгха хэрэгые эмхидхэггүй ба толгойлоогүй байна.

Депутатууд ба сессидэ хабаадагшад гүйсэдкомой хүдэлмэридэ байхан ехэхэн дутуунуудые элирүүлэн, шанга шүүмжэлэл дэлгэрүүлэе. Гүйсэдком ажалдаа үсхэл гаргадаггүй байханаан гадна, зарим колхозуудай, эдэбхитэдэй гаргалан үсхэлүүдые дэмжэжэ, олоной дунда нэбтэрүүлхын тула ямаршье юумэ хэдлэгүй.

Мүнөө болотор Хара-Шэбэр тосхон радиофицировэлдэггүй байна. Мүн нэгэше колхоздон Ильичин лампочканы носоогүй байхаар.

Тэршэлэн тус тосхоние улам үргэдхэжэ, культурна болбосон болгохо хүдэлмэринүүд огто ябуулагданагүй. Тинхэдэ гүйсэдком өөрингөө засадани дээрэ энэ шухала асуудалые нэгэше зүбшэн хэлсэгдүй байха юм.

Сессе сельгүйсэдкомой хүдэлмэринэ бараг хангалтатой гэжэ тоолоод, ойрын саг соо бэлдүүлхэ шухала зорилгонуудые хараалхан дэлгэрэнгы шиндхэбэри баталан абаба.

И. Ильин.

ТОБШО ХОНИНУУД

◆ Нургуулинуудта түлээ бэлдэхэнэ. Хэжэнгынхид 1949 — 1950 онуудай нурлалсалай жэлдэ бэлдэхэлые эхилбэ. Дунда-Худанай Ворошиловой нэрэмжэтэ колхозой дэргэдэхи эхин Нургуулин нургуушадай түрэлхид 41 кубометр түлээ бэлдэбэ. Доодо-Худанай сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой комсомолецүүд нэгэ үдэр соо 30 кубометр түлээ тайрахан байна.

◆ Үндэр шанартайгаар ажаллаха бригаданууд. Улан-Удын Ленинэй орденото паровозо-вагонно заводой цехүүдтэ гансал үндэр шанартайгаар ажаллаха бригаданууд өмхидхэгдэбэ. Булад хайлуулгын цехдэ 10 бригада эмхидхэгдэе. Тэршэлэн тус заводой инструментальна ба котельнэ цехүүдтэ нимэ бригаданууд эмхидхэгдэбэ байна.

◆ Колхознигуудай воскресник. Мухаршэбэрэй аймагай Ворошиловой нэрэмжэтэ колхозой малшад 3 үдэрэй воскресник эмхидхэжэ, 1160 нургааг отолбо.

◆ Үндэр ургасын звенодо тулалба. Бичурын аймагай Гутайн эхин нургуулин нургуушад 10 центнер үнжэ, 1 центнер шубуунай аргал суглуулжа, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой үндэр ургасын звенодо үгэбэ. Мүн тарянай поли дээрэ сага тогтоохон ба 20 ашаа наг шэбхэ шэрээн байна.

◆ Эдир уранзохоолшодой конференци. Улан-Удын пионерүүдэй Ордендо эдир уранзохоолшодой конференци нээгдэбэ. Конференцидэ 100 гаран эдиршүүл хабаадалсана. Эндэ уранзохоолшо С. Дунаев эдир уранзохоолшодой хүдэлмэри тухай элдхэл хэбэ. Мүн эдир уранзохоолшод өөһэдүнгөө зохоолнуудые уншаха байнэ. Тэршэлэн эдэнэрэй зохоолнуудай выставкэ эмхидхэгдэбэ.

◆ Духовой оркестртэй болобо. Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз духовой оркестрын инструментүүдые худалдан абаба.

◆ «Хүүгэдэй номуудай долоон хоног». Профсоюзай Бурят-Монголой Областной Сөвөдэй Президиум байгша мартын 25-аа 31 хүрэтэр «Хүүгэдэй номуудай долоон хоног» үнгэргэхэ тухай тогтоол гаргаба. Долоон хоног соо бүхэ библиотекеүүд, клубууд, культурын байшанууд ба ордуудта хүүгэдэе советскэ хүүгэдэй литературануудтай үргэнөөр танилсуулхын тула литературна утреник ба вечерүүд үнгэрэгдэхэ, уранзохоолшодтой хүүгэдэй уулзалта эмхидхэгдэхэ, уншагдай конференци, кинофестиваль, литературна выставкэ, музейнүүдтэ экскурсууд үнгэрэгдэхэ байна.

◆ 220 мянган түхэригэй ном. Республиканска библиоколлектор энэ оной нэгэдэхэ квартал соо 220 мянган түхэригэй номуудые абаба.

МОСКОВСКО ОБЛАСТЬ. Броньшля райе кой «Борей» колхоз ехэхэн библиотекеийн юм. Библиотекей актыв хадаа мичуринскэ агробиологическа наукеы хуруушад дэтературатай колхознигуудые танилсууна. Мүн «Мичуринскэ наукеы» хуруушад да дэлгэрүүлхэ гөһөн теметэй выставкэ эмхидхэгдэхэй. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: библиотекар 3. Макарова (зүүн гарбаа) колхознигууд Е. П. Лякова, А. Клямова гэгшэдтэ номуудые үгэжэ байна.

ТАОС-ий Фотокорреспондент.

Советскэ номуудые тараан нэбтэрүүлхэ нарз

Үсөөхэн үдэрэй турша соо...

Советскэ номуудые тараан нэбтэрүүлхэ харын сонсохгодоһонхоо хойшо Закаменай аймагай номой худалдаан хайнаар ябуулагдана. Аймагтэ союзуай складһаа 18, мянган түхэригэй номууд хүдөөгэй магазинүүдта ба киоскунуудта тараагдаа, тэдэнһэнь 10 үдэрэй турша соо 7580 түхэригэй ном худалдагдаба.

Аймагай культурно-гэгээрэлэй эмхи-зургаануудай таһаг Союзпечатьһаа 1363 түхэригтэ 700 хэбэг номуудые абажа, хүдөөгэй клубууд ба уншалгын байшануудта элбэгдэбэ. Тэдэ номой тоодо И. В. Сталинэй хуряанг биогрaфи, П. Павленкин «Зол жаргал» ба М. Бубенной «Саган хуһан» гэһэн романууд оролсоно. Гадна, аймагай культурно-гэгээрэлэй эмхи-зургаануудай таһаг дүрбэн нүүдэл библиотекеһуудые эмхидхэжэ, колхозуудта тарааба.

Мүн Цакирай дунда ба Санагын, Хужарай, Улгэһэнэй долоон жэлэй нургуулинуудай хурагшанарай дун-

да Н. Островскиин зохоһон «Буряад яжа хатуужааб» гэһэн романиэ зүбшэн уншахан байна. Аймагай клубта уранзохоолшо Вершингора гэгшын «Сэбэр сэдхэлтэй хүнүүд» гэһэн номоор уншагдай конференци болобо. Уншагдай энэ конференци культурно-гэгээрэлэй таһагай хүдэлмэриллэгшэ нхүр Жарков, хайнаар эмхидхэжэ шадаа.

Тэршэлэн «Советскэ уранзохоолшо — сталинска шангай лауреадууд», «Советскэ литературна хадаа ажалшадые коммунистическэ сурталаар хүмүүжүүлхэ талаар большевистскэ партиин элбэг мүн», «Формооро национальн, худхаара социалистическэ Бурят-Монголой литературын хүтжэлтэй гэһэн темэнүүдээр лекцинууд аймагай колхознигуудай дунда ойры сагта үнгэрэгдэхэ байна.

Эдэ лекцинуудые нхүд Попов, Очиров, Буржатов гэгшэд уншахан.

П. Гармаев.

Газетэ, журналнуудые эзэдтэнэ түргэнөөр хүргэхэ

Советскэ ном тараан нэбтэрүүлхэ харын сонсохгодоһон байхада, зарим эмхи-зургаануудай болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ хэрэгтэ ханалаа багаар кандуулдаг байна. Жэшэнь, Кабанскын аймагай Посольскин почтын таһагһаа Исток тосхоной «Красноармеец» колхоз хүрэтэр 10 километр талай юм. Тэдэ, «Красноармеец» колхозой правленн почтын унаа үгэхэ тусхай договортой яад, тэрэнэ дүүргэнгүй. Ушар нимэнь Улан-Удэһэе ершэн газетэ ба журналнууд, бусадые шухала башуугууд али нэгэ хүнэй тушаан болохо дайралдахые хүлээн, 10—15 хоног соо хэбтэжэ байдаг.

«Красноармеец» колхозой түрүүлэгшэ нхүр Аверин, энэ шухалай хэрэгтэ ханалаа табажа, газетэ, журналнуудые колхознигуудайгай саг соогоо абадаг болохын түлээ ололдохо уялгатай.

С. Ипатев.

Ном тараалга тухай ханын газетэ юу бэшэнэб

Советскэ ном тараан нэбтэрүүлхэ хара үнгэрэхэ тухай ВКП(б)-гэй Обкомой бюорогой тогтоолые Мухаршэбэрэй аймагай Сутайн долоон жэлэй нургуулин коллектив халуунаар угтаа. «Просвещенец» гэжэ хурагшадтай ба багшанарай ханын газетин тусгаар номер номой тус харада зорюулагдана байна. «Номые арад зоной дунда үргэнөөр тараан нэбтэрүүлхэ» гэһэн түрүү статья ханын газетин энэ номерто бэшэгдэе. Нургуулин библиотекар нхүр С. И. Мазур гэгшэ ханын газетые уран хайнаар шэмэглэн гоёоһоо гадна А. Степановой «Порт-Артур» гэжэ роман тухай ойлгоһотой ба тобоохон рецензи бэшэе.

«Просвещенец» гэжэ газетин ойрын номер советскэ номой тарада сум зорюулагдана юм. Ханын газетин удаахи номер хадаа советскэ эрхим номуудай авторнуудай портретүүдээр шэмэгдэхэ. «Манай нургуулида ном ниглэ тулална» гэһэн статьяе орд хэлэнэй ба литературн багшанар бэлдэхэжэ байна. Хурагшадые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ номуудай ямар ехэ аша татай байхан тухайн ханын түрүү газетин статьянууд соо хэлэгдэхэ юм.

И. Тугутов.

«Б.-М. Унэн» газетин бэшэнэй нүүдээр

«Хүдэлмэрэе мартанан пионерүүдэй Байшан»

Манай газетин энэ оной мартын 12-ой номерто «Хүдэлмэрэе мартанан пионерүүдэй Байшан» гэһэн гаршаттай статья толилогдоо хэн. Тэрэ статья соо Яруунын аймагай Сосново-Озерскын пионерүүдэй Байшан пионер багшинуудай дунда ямаршье хүдэлмэри ябуулгагүй, хүү-

гэдэй наадануудые худалдажа абаһа нагуй гэжэ хэлэгдэбэ байгаа. Тус статья пионерүүдэй Байшангай хүдэлмэришэдэй зүблөөн дээр зүбшэн хэлсэгдэбэ, хүдэлмэрэе байжаруулха хэмжээнүүд бэлдүгдэжэ байна гэжэ Яруунын аймагай Гэгээрэлэй таһагые даагша нхүр Ажеве мэдээсэе.

Ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулагданагүй

Занграйн аймагай Усть-Курбын сельсөвөдэй Кагановичын, Калинин нэрэмжэтэ ба «Майн 1», «Шэнэ зам» колхозууд хабарай тарилгада бэлдэхэлээр аймаг соогоо хожом дожо ябана. Урһэнэй фонд үшөө хүсэдөөр бии болгодоогүй ба зарим колхозуудта байаншье үрвэниниэ сэбэрлэгдэжэ, кондицида хүргэдөөгүй байнаар. Хүдөө ажахын машина зэмсэгүүдые зайаа-рилга танаалдалтай. Поли дээрэ наг шэбхэ гаргаха түсэб оройдоо 10 процент дүүргэдхэнгүй. Нэгэше гектар таряалангай газар дээрэ сага тогтоодоогүй байха юм.

Таряан ажалай бригаданууд ба звенонууд эмхидхэгдээгүй ба таряалангай газарнууд, зэр зэмсэгүүд даалгдажа үгтөөдүй байна. Хабарай полевоий хүдэлмэрин түсэб табигдаагүй.

Сөвөдэй гүйсэдком сомонойгоо колхозуудай хабарай тарилгада нимэ хангалтагүйгөөр бэлдэхэжэ байхада, энэниэ сессе дээрэе огто хэлсэгдүй байна. Тинхэдэ хүдөө ажахын саг үргэлжын ко-

миссише (түрүүлэгшэнь нхүр И. Мартынов) энэ асуудалые гүйсэдкомой заседани гү, али сессидэ зүбшэн хэлсэхэ гэжэ дурадхаагүй.

Тэдэ тус Сөвөдэй гүйсэдком тарилгада бэлдэхэые мартаад, бэшэ хүдэлмэрэе хайнаар ябуулжа байгаа гү гэхэдэ, тинмэше бэшэ байна. Тус Совет эмхидхэлэй ба ойлгууламжын хүдэлмэриэе байн тоодоогүй. Унгэрһэн жэлдэ 12 дахин сессе үнгэргэхын орондо миил 6 дахин үнгэрһэн байха юм. Тинхэдэ сессин хүсэд хайн бэлдхэлгүйгөөр, депутатуудын хэлсэхэ асуудалнуудтайгаа хүсэдөөр танилсаагүй үнгэрлэг байгаа. Тинмэһэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл дэлгэрлэггүй, сессинэ идея доодо хэмжээндэ үнгэрлэг байба.

Мүн уншалгын байшануудай, улаан булануудай хүдэлмэри тон муугаар табигданхай. Нэгэше улаан буланда библиотеке гэжэ байхагүй. Тэршэлэн мүнөө болотор хүдөө тосхонуудые радиофика-

цилга унжагайруулагдана. Энэнь лээ боложо, колхознигууд радиолампуудые шагнаха аргайгүй болонхой.

Эдэ бүхэ гээгдэлэй гол шалтагаанинь юугээр тайлбарилгана гэдэ гэхэдэ, тус Сөвөдэй гүйсэдком олонхитэй хунгагшадтайгаа ба колхозно эдэбхитэдтэй үдэр бүрин барисаагүйгөөр, өөрингөө депутатуудһаа таһаранхайгаар хүдэлмэрилһэн ябадал болоо.

Гэхэ зуура, эдэ дутуу дундануудые дары усадхаха арга-боломжонууд дүүрэн бии. Ушарын, сомоной колхозуудаар культурна фонддо зорюулагдана тусхай мүнхэн өөрыгөө бии байна. Тэрэниэ ойлгууламжын хүдэлмэриэе хайжаруулха хэрэглэжэ болохо байгаа. Гансахан сельсөвөдэй культурна байгуулалтые эрхилжэ саг үргэлжын комисси (түрүүлэгшэнь нхүр И. Бельх) ямаршье хүдэлмэри ябуулгагүй. Иимэ хандлаган хүдөө ажахын артельнүүдэй хабарай тарилгада бэлдэхэхэдэнь тойбо ушаруулжа байна.

Л. Тархаев.

УНШАГШАДАЙ КОНФЕРЕНЦИ

ВКП(б)-гэй Обкомой дэргэдэ эмхидхэгдэһэн партийна, советскэ хүдэлмэриллэгшэдтэй 9 харын курсан күчсэйнарай дунда уншагдай конференци үнгэрэгдэбэ. Уранзохоолшо С. Бабаевскиин «Алтан Одоной кавалер» гэжэ романиэ

зүбшэн хэлсэе. Уншагдай конференцидэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадалсан нхүр К. Молчанов элдхэл хэлсэбэ.

Уншагдай конференци эдэбхитэйгээр ба донирхолтойгоор үнгэрбэ. Нилээд олон нхүд үгэ хэлсэе. Нү-

хэд Ф. Леонов, Ю. Словохотов, И. Шадрин, В. Новолоцкий, И. Головинов, Е. Ботхолова, Ш. Надмитов, Б. Цыренов, Д. Балмажанов гэгшэд ном тухайда өөһэдүнгөө ханнануудые донирхолтойгоор хэлэһэн байна.

А. Янгутов.

Сомсөвөдүүдэй хүдэлмэриэе улам хайжаруулха

Манай аймагай сельскэ ба сомоной Сөвөдүүд болбол табанжэлэй түсэбөөр хараалагдахан хэмжээ-ябуулануудые дүүргэхэ талаар нилээд ажал ябуулжа байна.

Сельскэ ба сомоной Сөвөдүүд болбол ажалшадтай дунда ябуулдаг үнхит-эмхидхэлэйгэнэ хүдэлмэри нилээд хайжаруулаа. Тэдэнэр хадаа үргэн олон эдэбхитэдэй тушааламжатайгаар, ажалшадтай шанга барисаатайгаар хүдэлмэрилдэг болонхой. Сөвөдүүдэй депутатууд хадаа колхозууд, предприятинууд ба эмхи-зургаануудай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадага байна. Эдэ бүгдэни ашаар сельскэ ба сомоной Сөвөдүүд болбол ажахын эмхидхэлэй ба культурно-хүмүүкүүлгын хүдэлмэрин хэмжээ нилээд дээшлүүлжэ шадаа. Депутатууд хадаа эмнэлгын эмхи-зургаануудай, нургуулинуудай хүдэлмэриэе дээшлүүлхэ талаар ехэхэн гүдэлмэри ябуулаа.

Жэшэнь, Тамирска сельскэ Сөвөдэй (түрүүлэгшэнь аймагай Сөвөдэй депутат нхүр Д. С. Таракановский) саг үргэлжын комисси-нууд хайнаар хүдэлмэриллэе. Тус комиссинууд саг дээрэн заседани-нуудые үнгэрлэгдэе. Комиссинуудай хүдэлмэридэ депутатууд ба хүдөөгэй эдэбхитэд үргэнөөр хабаадалсадаг байна. Саг үргэлжын комиссинууд хадаа хүүгэдые бүгдэ нигтэрэн нургааха, мүнхэн зөөри элсүүлхэ, колхозуудта ажалые эм-

Д. Байрбиликтеев, Кударын аймагай Сөвөдэй гүйсэдхэхэ комитетэй түрүүлэгшэ ажалшадай депутатуудай гүйсэдхэхэ комитетэй түрүүлэгшэ фицировэлхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдана.

Мүн Кударын, Ехэ-Кударын ба Бага-Кударын сельскэ Сөвөдүүд хүдэлмэрэе нилээд хайжаруулан байха юм. Аймагай ажалшадтай депутатууд республиканска социалистическэ мурсыендэ оролсонхой. Нитэ-эмхидхэлэй хүдэлмэриэе шаданараар ябуулгатай, Сөвөдэй ажал-ябуулагда депутатуд ба хүдөөгэй эдэбхитэдэ үргэнөөр хабаадуулгатай ашаар Улэтын сомоной Совет (түрүүлэгшэнь нхүр Д. Эмигенов) гүрэнэй түсэбүүдые амжал-татайгаар дүүргэһэн байна. Тус сомоной Сөвөдэй хүдэлмэри болбол ажалшадтай депутатуудай сомоной ба сельскэ Сөвөдүүдэй республиканска мурсыенэй дунтуудые гаргалгада БМАССР-эй Министруудэй Сөвөдээр байн гэжэ тэмдэглэгдэһэн байна юм.

Депутатуудай жэшэе дахажа, үнгэрлэгшэ 1948 ондо нилээд олон колхознигууд таряан ажал ба мал ажал дээрэ ехэхэн амжалтануудые туйлаба. Шарагольскэ сельсөвөдэй Калининэй нэрэмжэтэ колхозой орооһото культурануудай үндэр ургасын звеногой звыневод нхүр Буянтуев 20 гектар талмай дээрэ-нээ гектар бүрин 18,3 центнер шпинисе абаһан байна. Ехэ-Кударын сельсөвөдэй «Красная Заря» колхозой хаалишан нхүр Е. Ф. Игумнова гэгшэ лажа байһан 12 үнээд-нээ 12 тугал абажа тэнжээгдэе,

нутагай үлтэрлэй фуражина үнээн бүхэнһөө 1096 литр һу хааба. Куй-бешевэй нэрэмжэтэ колхозой хаалишан нхүр К. Полуянова гэгшэ дажа байһан 10 үнээдһээ 10 тугал абажа тэнжээгдэе, фуражна үнээн бүхэнһөө 1390 литр һу хааба. Түрүүшүүлэй тоо үдэр бүри олоһорно.

Аймагай Сөвөдэй гүйсэдкомой таһагууд ба сельскэ болон сомоной Сөвөдүүд болбол колхозууд, пред-приятинууд ба эмхи-зургаануудай хэрэгүүдые хайнаар хүтэлбэрилдэг, олон асуудалнуудые өөһэдөө зүбөөр шиндэхэе шададаг болоо. Гэбшье, Сөвөдүүдэй ба тэдэнэй гүйсэдкомуудай хүдэлмэридэ үшөө олон дутагданууд бии. Гэхэтэй хамта, хүдөө ажахын артелин Уставые эбдэлгэе усадхаха ябадал, колхозуудта ажал эмхидхэхэ ба тэрэниэ түлэхэ тухай асуудалнууд ехэ үсөөн табигдадаг. Аймсөвөдэй ба зарим сельскэ ба сомоной Сөвөдүүдэй саг үргэлжын комиссинууд өөһэдүнгөө хүдэлмэридэ үргэн олон эдэбхитэдэе хабаадуулдаггүй, болото ба саг үргэлжын хүдэлмэри ябуулдаггүй байна. Сөвөдүүдэй депутатууд өөһэдүнгөө хунгагшадтай үмэнэ ехэ үсөөн тоосодог.

Иимэһэе саашаадаа аймсөвөдэй, сельскэ ба сомоной Сөвөдүүдэй хүдэлмэриэе эрид хайжаруулхын зорилгоор Сөвөдүүдэй нитэ-эмхидхэлэй хүдэлмэриэе хайжаруулха, тэдэниэ хунгагшадтан дүтлүүлхэ, ажалшадтай эрилтэнүүдтэ Сөвөдүүдэй анкаралтайгаар хандаха ябадалые хангаха шухала.

РЕСПУБЛИКЫН КАРТЫН ДЭРГЭДЭ

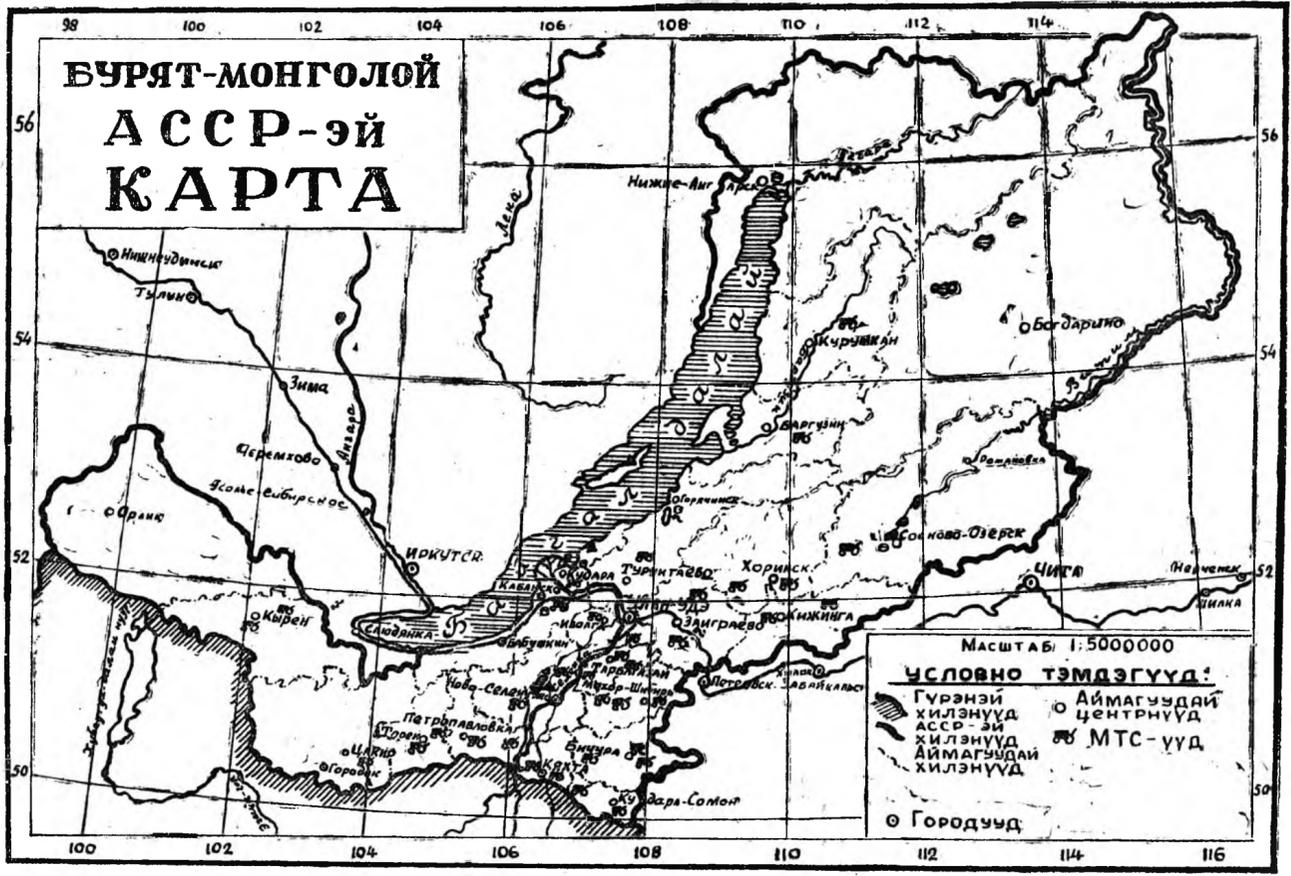
Этг-Сибирин карта дээр харгалт, —сэхирлэн зурыжа байн Байгал далайе тойроод Бурят-Монгол Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын үргэн ехэ территории хабтайжа байтал.

Советскэ Бурят-Монголой эзэлжэ байхан газарын 400 квадрат километр шахуу болохо юм. Тэрэн Финлянди гү, али Норвеги мэтш ороноудай территорияуднаа дутуугүй байна. Республик дотор хэдэн олон национальностнуудай арад зон хуужа байдаг. Тэрэнэй составта 23 аймаг ба 4 город оролоно.

Советскэ засагай тогтохоноо урда тээ Бурят-Монгол гэшэ карта дээршье тэмдэглэгдээгүй, харин Российска империн эгээн олондонги заха газарнуудай нэгэнини байгаа хэн. Ашагта мал-малнуудаар ба ан гүрөөрөөр баялиг энэ орондо хүн зон хаанта засгай колонизаторнуудай ба нотагай феодальна эрхэтэн-ямбашай хүндэ хүшэр дарлалтада зогожо тулжа байгаа бэлэй.

Иматгал большевистскэ партиин, Советскэ Правительствын ан-арал оролдолгын ашаар, Бурят-Монгол орон болбол промышлен-на ба хүдөө ажыхын талаар хүгжэнги советскэ Зүүн Зүгэй райо-нуудай нэгэнини болоод байна.

Энэ полюса дээрэ толилогдон республикын карта халаа гү-үрэн байгуулаалтые бурят-монголнуудай ажагуудалайн шэ-рхэн байгуулагдахание харуулна. Мүн тэршэлэн тэдэнэй ажыхын ба культурын хүгжэлтэдэ туйлагдан амжалтанууд туй-дооро хэблэгдэн материалнууд хөөржэ үгэнэ.

Модоной шуужа байхан газарта...

Уурай ой тайга худар советскэ дэйд харгы гаргаан, орьел-ел Саян үндэр уулануудай дү-байл байхача болон гү, али Боргойн үргэн талын нойр-зырхан сагнаа хойшо хэр үнн юу? Урдань алта бэдэржэ яба-ганса нэгэ хүнэй түхэрхэн эрсоо гэрнүүдэй ха-яа дай-даг байхан манай Хойто-Зүгэй ой хада ууланууд советскэ за-саг тогтононоо хойшо хүн зо-ба байра барилгаар дүүржэ-шэ бшэ аал? Үдэ ба Сэлэнгэ-нүдэй уулзабарин хашуудаа-дын хаяада үсөөхэн модон гэр-нэй хуушанай Верхне-Удинск-дэ бэлэй.

притянууд угы байгаа хэн. Тэд-нэр миш нүүлэй 5—6 жэлүүд соо бни болоод байна бшуу!

Сталинска табанжэлүүдэй Үедэ манай республикын столица Улан-Удын городой территории ехэжэн, хүн зонини хэдэн дахин олошорлон байха юм. Тээд бүри хаяхан, гушаад онуудай үедэ, манай городые той-рон бүтүү бүтүү ой модон ургажа байгаа бэлэй. Тини мүнөө болоходо, манай столица болбол Сэлэнгэ мүнүнээ эхилээд, Үдэ мүнүнэй хоер талаар Хорини тракт зушан, арба гаран километр газарта хабтайжа байна. Үдэ мүнүнэй баруун бээдэ гайхамшаг ехэ промышленна пред-приятя — гүрэнэй завод, паровозо-вагонно завод, ТЭЦ, «Металло-шиппротреб» заводууд бни. Тэндэ ехэ ехэ заводской корпусуудай, хэдэн мянгаад олон дахбар гэр байшангуудай, культурина эмхи-зургаанууд ба ажагуудалай хан-галын предприятянуудай байхыен, шулуу дэбисэсэн ба асфальтиро-валдан үргэн улиануудаар гдэр хүнгүй автомашинуудай хойно хойнооо хубарин гүйлэжэ яба-хыен харанабди. Эдэ бүгдэ хадаа бүри 1932 он болотор ан гүрөөнэй бэлшжэ ябаан ба ой модоор бүр-хөдгөн газарта байуулагдаа гэжэ мэдэхэ хэрэгтэй. Бага, Үдэ мүнүнэй зүүн бешые мүн лэ нимжэ шэнэдхэн байгуулагдаа. Бүхы Союз дотор томохоч предприятянуудай нэгэн—Улан-Удын мяханай комбинат, мебелькомбинат, мебельнэ фабрика, сэмбэ нэхэдэг фабрика, модо хя-рөөлгын завод, бусад томо ба жэжэ предприятянууд хүн зоний байха олон тоото шэнэ гэр байшан-гуудтайгаа хамта олон километр газарта жэржэжэ харагдана.

Бурят ба каторгын газар бай-урданай Бурят-Монголоо 25 й саада тээ тинмэ байгаа хэн. Мүнөө болоходо...

Бурят-Монголой шэнэ карта дээр-нхан тогтононо Городок горо-ларанат, тэндэ Советскэ Союз-н томо предприятянуудай болохо Эздын комбинадай эршишэд ажаллажа ба ажа-ла байдаг. Буурал наарал ба далайн эршэнүүдэе зүб-сагаанай заводууд, за-ай-консервнэ комбинадууд болохо, тэдэнэй бүтээн гарга-тоодукин гансахан Улан-Удэ, гү, али Читын магазинууд-далагдана бшэ, мүн тэдэнэй-кинне столицна городуудта-ража болохо байна.

Урданай сагта жэлдээ 2.600 мян-ган түхэрэй продукци бүтээн гар-гажа байхан элдэбин голдобит-ной, кобылжинтай ба бусад куле-цүүдэй 16 жэжэхэн кустарна пред-приятянуудай орондо, мүнөө 300 га-ван предприятянууд хүдэлмэрилдэг болоод байхан дээршье хараха-да, республикын шэнжэ шарайн-тад ондоо болоо гэжэ мэдэхээр байна. Мүнөө эдэ предприятянууд болбол 25 жэлэй саада тээ бүхы республикын промышленностивч бүтээн гаргажа байхан хэмжээнээ 150 дахин ехэ продукци гаргана.

Иүүлэй жэлүүдтэ республикын карта дээрэ шэнэ транспортна лини татагдаа, тэрэн Улан-Удэ Наушки хоерой хоорондо табигдан-харгын лини гэшэ. Али-шье зүг тээшэ агаараар ниндэдэг болонон, хэдэт олон шоссейнэ хар-гинууд байуулагдаан байха юм.

Ингэжэ Советскэ засагай тогто-ноноо хойшо, илангаяа сталиска табанжэлүүдэй үедэ, үргэн уужам тала дайда ба дулин байал ой тайганууд нойрхоо фэрижэ, шэнжэ шарайгаа шэнэдхэн байна. Нүү-дэл мал ажалтай байхан манай Бурят-Монгол мүнөө хүгжэнги про-мышленносттай ба хүдөө ажыхтай түрүү республикануудай нэгэ бол-лонхой.

модоной шуужа байхан газарта... (Continuation of the previous article)

Урданай ба мүнөөнэй байдал

Урдань хаанта Россин хожом-донги заха газар байхан Бурят-Монгол мүнөө түрүү зэргын гэгээрэл болбосорлолтой республика болонхой.

Тэрэннээ хойшо мүнөө оройдоо 25 жэл үнгэрөөд байхада, Советскэ засаг болбол манай республикые шэнэдхэн байгуулжа, урган манда-ча замда оруулба. Хэрбээ 1923 ондо бни байхан Үсөөхэч хургуу-линуудта 16659 хүүгэд хуража бай-гаа наа, мүнөө 565 эхин, долоон жэ-лэй ба дунда хургуулинуудта 83 мянга гаран хүхбүгд хуража байна. Тинхэдэ олон мянгаад хүбүүд баса-гад республикынгаа тухсай дунда хургуулинуудта ба 3 дээдэ хургуу-линуудта хуража байдаг.

Энэ үе соо бурят-монгол арад өөһэднгөө үзэг бэшэгтэй, литерату-ра ба искусствотай болоо. Аяар 2 мянга гаран ондоо нэрэтэй элдэ-ном дэбтэрүүд 9 миллион экзе-мпляртайгаар хэблэгдэжэ гараан байта. Мүнөө үедэ 2 республикан-ска, 30 шахуу аймагуудай, город-ской ба заводской газетүүд хэ-блэгдэжэ гарана. Мүн тэршэлэн өөһдын театрнууд бни боложо, гэндэ советскэ драматургнуудай, оролой ба дэлхэйн литературын классикуудай зохоолнуудые таби-хынгаа хажуугаар, мүн манай ре-спубликын драматургнуудай бэш-хэн зүжэгүүдые харуулна.

Хэрбээ революциин урда тээхи Бурят-Монголоо ном бэшэг мэдэхэ бурдые олохонь тон бэрхэтэй бай-гаа наа, мүнөө манай республика дотор ном бэшэг мэдэхэгүй хүниен олохонь мүн лэ бэрхэтэй болоо. Манай уранзохоолшодой болон уранзураашадай зохоолнууд хаана-яанай мэдэгдэхэ болонхой.

Арад зоной аша туһада

Советскэ засагай тогтононоо хойшо республика дотор нимэ юумэнүүд байгуулагдахан байна гэбэл:

- 634 эхин, долоон жэлэй ба дунда хургуулинууд
- 10 техникумүүд ба тухсай дунда хургуулинууд
- 3 дээдэ нуралсалай заведе-нинүүд
- 600 эмнэлгын эмхи-зургаа-нууд
- 300 клубууд
- 200 уншалгын байшангууд
- 100 киноустановкунууд
- 120 радиоузелнууд
- 2 театр
- 1 филармони.

Тэрэннээ гадна 2 респу-бликанска, 29 аймагуудай, го-родской ба заводской газет-нүүд хэблэгдэжэ гарана.

Нойрхоо нэрихэн тала

Бурят-Монголые тала дайдар элбэг орон гэжэ нэрлэдэгын тон зүб. Тэрэнэй олон тоото уһа мүн-нүүдэй гол газарнуудта үргэн уужам тала дайланууд оршохо байдаг. Мүн харьдаг үндэр хада уулануудай ара-үбэртэн шэлгэ ногоогоор бүрхөгдөөч бэлшээр-нүүд хабтайжа харагдана.

Гол газарнуудта болон хада хаб-сагайн бооридо хабтайжа байхан эдэ үргэн ехэ тала дайдар эртэ урда сагнаа хойшо малша буря-дууд нүүжэ ябаа хэн. Тэдэнэр бэл-шээр хайтай газар олохо гэжэ нэгэ голшоо нүгөөдэнь нүүжэ зөөжэ, бүхы наһаараа тэнэжэ ябадаг бэлэй.

Нүүдэл ажалтай малшад эбэ тоонодоо дарагдан аэеы гэр-нүүд соо хуужа, үхэр малын бэл-шээр дээршье холодоо дундагдан-гуй байжа, тэдэнэр үеин үедэ хо-хидол яларал үзэдэг байхан юм. Тэдэнэй хоолойгоо тэжээжэ хуушан үхэр малын, хүнишье, үдэршье, үбэлшье, зуншье сагаан талада байжа бэлэй. Үбэлэй саһан шуур-ганда болон хохи хабар хэдэн зуу-гаад мянган толгой адуу мал үхэ-лдэг байхан юм. Энэ хоолойгоо тэ-жээжэ байхан малайнгаа үхэхэдэ, хүнүдшье үлэсэжэ туража үхэхэ ушартай болодог байханын мэд-дээжэ.

Советскэ засагай урда тээ эгээ нимэ байгаа хэн. Хаанта засаг болбол эдэ зоний нүүжэ тэнэжэ ябахыен болоолжа, түбхинэй байдалтай болохо гэжэ оройдоо-шье оролдоогүй. Харин тэдэниен «буса түрэлтэн» гэжэ дорожлоон нэрлээд, хашалан үзүүлжэ, бэлшээр хайтай газарнууднаа намжаа хоохон хубхай губи тала худар намнадаг байгаа. Үгэ-хүүргүй хуру-нуудаа татажа, малша бурядууд өөрныгөө гашуун зоболоние элир-хэйлэн мэдүүлдэг хэн.

Тээд, советскэ засаг, манай арал зоний засаг гэшэ бурядуудай үхэл гэмтэл үзэжэ байхадань, тэрэниен тэсэжэ шадахагүй байгаа. Тиймэ-хадэ тэдэнэй түбхинэй байдал-да ороходон туйлалан байна. 1929 ондо ВКП(б)-гэй Центральна Комитет болбол «Бурят-Монголоо революциин урда тээхи газар эл-үрилгын ябадалые усадхаха тухай, нүүдэл ба хахад нүүдэл ажал-тай зоние түбхинэй байдалда оруулха тухай» тогтоол гарганан байгаа. Большевистскэ партиин гаргаан энэ тогтоол бурят зоний нүүдэл байдалые үндэһөөрн шэ-нэдхэн байгуулжа хэрэгтэ түхэтэ үүргэ дүргэбэ. Тэрэ тогтоол ха-даа хүжэ үргэлжэдөө коллективиза-ци хэжэ, тэрэнэй үндэһэ нуури дээрэ ангийн дайсад — кулагуу-

1948 ондо республикын колхозуудта хамтын адуу малай ургалта тухай

Жэл соо адуу малай тоо толгой олошорлон ургалтые харуул-бал:

- Хони ямаадаар — 14,3 процент,
- Эбэртэ бодо малаар — 12,5 процент,
- Адуу моридоор — 5,1 процент,
- Гахайнуудаар — 121,4 процент,

1948 ондо тарилга хэргэсэн бүхы газарай хэмжээн 1947 онойхидо орходоо 9,3 процент нэмэбэ, тэрэ тоодо орооното культурануудай тарилга 7,8 процент нэмэһэн байгаа,

Ерээдүйн сагта

Республикын шэнэ ажабайдал тухай хэлэжэ байхадэ, мүн тэр-энэй ерээдүйн сагта али тухай үзэсхэлэн байхан болоод байхыен алад хаража хэлэнгүй байжа бо-лоногүй. Дайнай хүлээхэн табан-жэлэй асар ехэ түсэбье бэлүү-лэнэ байхадэ, манай республикын шэнжэ шарайн бүри ехээр шэнэ-дэн хубилха байна. Эндэ промыш-ленна предприятянууд, эмхи-зур-гаанууд, гэр байранууд, хургуули-нууд, больницанууд шэнээр бариг-дахын хажуугаар, мүнөө бни бай-хан городууд ба тосхонууд бүри-гое хайхан болгогдохо юм.

Манай колхозууд шэнэдхэн бай-гуулагдаха болоно. Тэдэнэр мүү-нөөнэйхиөө хураггүй ехэ таряа талха ба үбэ ногоо ургуулдаг бо-лохо. Ашаг шэмэ багатай нотагай үүлтэрэй үхэр малнуудай орондо, үүлтэр хайтай малнууд үсхэбэрлэг-дэхэ байна. Республикын худөө но-тагууд бүхыдөө телефонтой, радио-той ба, электрическэ гэрэлтэй болохо юм. Культурын ба уншал-гын байшангууд, клубууд, библио-тектүүд, кино-театрууд, хата-ла-бораторинууд ойрын саг соо манай колхозно худөө нотагуудта хаана-яанай дэлгэрэхэ болоно.

Мүн энэ үедэ Улан-Удэ городой шэнжэ шарайшье тэд ондоо боло-хо байна. Табанжэлэй эсэстэ Улан-Удын ажалшад шэнэ театрын бай-шан соо зүжэгүүдые хараха, авто-матическа телефоноор хөөрэлдэхэ, автобусуудаар, хүнгэн машинна-таскигаар ябаха, механическа ар-гаар хубсааа угаадаг болохо юм. Дайнай хүлээхэн табанжэлэй дүрбэдхи жэлэйн богтоо алдажа ороод байхадэ, манай хүнүүд ерээдүйн харуул байхан, жаргалта байдал тээшэ бага найдамтайгаар алад холо хаража байнад.

Арад зоной аша туһада

Бурят-Монголой АССР бол-бол 1950 оной эсэстэ эды шэ-нэн ургалта туйлаха гэжэ хараалхан байна гэбэл:

Городуудта гэр байрын фондые 8.000 квадратна мет-рээр, хүдөө нотагуудта гэр байрануудые 12 мянган гэр-нүүдээр, хургуулинуудта ху-ража байгаа хурагшадай тоо 90 мянга болотор хүүгэдэй садуудта байха үхүүдэй тоо 3200 хүнөөр олошоруул-ха.

Табанжэлэй турша соо шэ-нээр баригдажа бэлэн болго-дог барилгануудые нэрлэ-бэл:

- Хургуулинууд 8
- Хүдөөгэй больницанууд 9
- Хүдөөгэй кинотеатрууд 2
- Киноустановкунууд 38
- Культурын байшангууд 4
- Хүдөөгэй клубууд 2
- Хүдөөгэй библиотекнүүд 2.

КОМЕТЭНҮҮДЭЙ ГОЛ ШАНАР ШЭНЖЭНҮҮД

Хилын саана юун болоноб

Американска хэблэлэй түлөөлэгшэдтэ А. А. Фадеевэй хэһэн мэдүүлгэ

НЬЮ-Йорк. (ТАСС). Эб найрамдалыг хамгаалах зорилготойгоор США-гэй культурын ба намын ажал-ябуулагшадай зарлан конгресстэ хабаадахаа советскэ культурын ажал-ябуулагшадай делегаци А. А. Фадеев түрүүтэйгээр Америка ошоно.

НЬЮ-Йорк. (ТАСС) Ассошиэтед Пресс агентствын корреспондент Шэннон мэдээсэһэнэй еһоор, А. А. Фадеев хэблэлэй түлөөлөгшэдтэй хоёрдөхдөө нигэжэ хэлбэ: «Холбоото Штадуудта советскэ делегациин ерэлгэ хадаа американска ба ороод арадуудай хоорондын сэлхэл бодолой холбоо бэхжүүлхэ бээ гэжэ найдагдана. Баруун ороонууд ба Советскэ Союзай хоорондо ойголсодоггүй ябадалай бии байһанин гэмшэлтэй, теэд культурын хэрэгтэ банал болоннуудаа үргэнсөөр үзшэн хэлсэдэг, энэ ойголсодоггүй ябадал нилээд зайсуулагдажа болохо байна».

„Г-н Черчилль, гэртээ бусогты, бидэнэр амгалан ажаһуухы хүсэнэбди!“

США-да Черчиллин ошолго

НЬЮ-Йорк. (ТАСС). Черчиллин Холбоото Штадуудта ошоод, пристан дээрэ бухадань, эхэнэр нүүдэй организацинуудаар эмхидхэгдэһэн демонстрацида хабаадагшад — хэдэн зуугаад хүнүүд нигэжэ хашхаралдаба: «Г-н Черчилль, гэртээ бусогты, бидэнэр амгалан ажаһуухы хүсэнэбди!». «Хойто-атлантическа пакт хэрэггүй», «Бидэнэр амгалан ажаһуухы хүсэнэбди!». Демонстрантууд болбол англо-американска сэрэгэй союзай орондо, американо-советскэ эб найрамдалай пакт баталхы уряалан плакадууды баринхай ябаба.

Францидахи кантональна хунгалтанууд тухаа

ПАРИЖ. (ТАСС). Кантональна хунгалтануудтай дашарамдуулан, коммунистическэ партиин гаргаһан уряа «Юманите» газетэ тунхаглаба. Тэрэн доторны нигэжэ хэлэгдэнэ: «Кантональна хунгалтануудай түрүүшын шатада французска коммунистическэ парти эрхим һуури эзэлэ. Ямаршье аашанууд, ямаршье хазагайрууланууд энэ бодото ушары буюу болгожо шадахагүй. Мартын 20-ой хунгалтануудай нэгэгэдэхи онсо зүйлын нимэ байна».

Тус хунгалтануудай хоердохи онсо зүйлын юуб гэхэдэ, «гурбадахы хүсүн» гэдэгэй партинууд «Французска аратай нэгдэл» гэжэ нэрэтэй деголлевско партида туйлахманай гээд, өөһэдөө дахинаа булигдаа.

Эрхэ воскресеньедэ, хунгалтануудай хоердохи шатын үедэ, эб найрамдалай ба эрх сүлөөгэй тала баригшад саг үргэлжингөө дайсадтай тулалдахан. Дэлхэйн гурбадахы дайнда бэлдэхэ тол зэбсэг болохо атлантическа пакты буюу шаадаг кандидатнуудта голосуудаа үгэхы компарти уряална».

Республикын хорото дайсад-деголлевцуудта голосуудаа үгэхэ гүйн ба национальна бээ даанги байдалтай түлөө, социальна дэбжэлтэ ба эрх сүлөө, эб найрамдалай түлөө голосуудаа үгэхынь ажалша социалистнууды, католигууды, республиканцууды коммунистическэ парти уряалба.

Наукин ба культурын ажал-ябуулашадта визэ үгэхэе арсаһаниа буруушаан

НЬЮ-Йорк. (ТАСС). Наукин, искусствын ба сүлөөтэ профессионалуудай хүдэлмэрилэгшэдэй национальна соведэй түрүүлэгшэ Шепли США-гэй Гүрэнэй департаментын секретарь Ачесондо телеграмма эльгээб. Тинхэдэ, эб найрамдалы хамгаалах конгресстэй хүдэлмэридэ хабаадажа гүйн харин ороноудай культурын ба наукин 12 түлөөлөгшэдтэ визэ үгэхэе американска посольствонуудай арсаһан ябадалы буруушаана. Английска дүрбэн, французска гурбан, италиянска дүрбэн ба бразильска нэгэ түлөөлөгшэдтэ визэ үгэхэе арсаа гэжэ Шепли мэдүүлбэ.

Испаниин компартиин Центральна Комитедэй мэдүүлгэ

ПАРИЖ. (ТАСС). Испаниин коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй мэдүүлгэ «Юманите» газетэ тунхаглаба; тэрэн доторны нигэжэ хэлэгдэнэ: «Франкискэ засагаархид урдан Гитлерэй приказууды дүүргэлтэ болгодог байхандаал адляар США-гэй сэрэгэй командованиян приказууды бээлүүлхэ ханаашалгатай».

Дэлхэй эзэмдэн зонхилохо гэжэ һэдлэг англо-саксонско империалистнуудаар хэрбээ Советскэ Союздэ эсэргүү ба арадай демократин ороноудта эсэргүү дайнай түдхэгдээд, тэрээндэ Испаниин оруулагдаа хаань, эндэхи коммунистическэ партиар толгойлогдожо хүдэлмэришэн анги ба арад Советскэ Армиин ба советскэ арадуудай, тэршэлэн арадай демократин ороноудай сүлөөлэгын үнэн зүб тэмсэлы өөрингөө тэмсэл гэжэ тоолохо, Франкогой фашистска еһо журамы угагааха, республика ба демократие хэргэн бодохо, национальна бээ даанхай, сүлөөтэ байдал туйлаха зорилгоор, дае арадай ба нацин бүгдээнитын восстани болгохын тулада бүхы хүсээ элсүүлэн табиха байна».

Хойто-атлантическа пакт тухайда американска хэблэлэй хуудаһануудта

НЬЮ-Йорк. (ТАСС). «Нью-Йорк Пост» газетын шэнжэлэгшэ Стоун нигэжэ бэшэнэ: Боложо магад дайнда американска аралды мэдэрэлэй талаарн бэлдэхэ ба элсүүлэн эмхидхэтын тулада Трумэнэй правительство хэдэн олон һарын турша соо хүсэлтэй гаргалан байха юм. Эб найрамдалы хамгаалажа үгэ хэлэе өөртөө һэжэг түрүүлдэг оршон байдал бии болохогүй. Дипломати гэдэг үгэ хуушархан шэнжэтэй боложо эхилэ. Пакт тухай хэлсэнууды хэхэдэ, Гүрэнэй департамент нигэжэ хэлэгдэ байба: «Эндэ гараа табигты, үгэ һаа—манһаа ямаршье зэбсэг абахагүйт». Эб найрамдалда туйлахын орондо имем гуримаар дайнай союзнигууды өөһэдөө бэлдэхэдэ байгаа.

«Советскэ Союзай зүгһөө Европодо ба Холбоото Штадуудта агрессин аюул тохолохохо байһан хэбэртэйгээр хэлэгдэлэг тон худал үгэнүүд дээрэ Хойто-атлантическа пакт үндэһэлнэ. Хэрбээ тинмэ агрессин аюул үнэхөөрөө тохолохохо байна гэжэ тоолохо һаа, тэдэнэр хадаа зэбсэгүүдэйгээр гурбанай нэгые хороохо, атомна дае хоринжолхо, атомна бомбонууды барандан үгэ хэхэ, бүхы ороноудта атомна энерги үйлдэрлэгы Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин хиналта доро үгэхэ, тэршэлэн эб найрамдалай догвор баталһанай һүдээр харин бүхы сэрэгүүды Германиаа гаргаха тухайда Советскэ Союзай зүгһөө хэлэнтэ хэгдэһэн дурдхалнууды абаха байгаа.

Үнэ ушарны юуб гэхэдэ, дайнай номлол хэжэ байгаа хүнүүд хэрэгы эбэй еһоор шиндхэгдээ милан тахал шэнгээр айдаг байна. Энэ үхэлтэ пактын бодоо шэнжэ элитэ гаргаха ба дай жүрэдэгшэдтэй тэмсэхынь бүхы профсоюзуды уряалнабди», — гэжэ «Дейли Уоркер» газетэ бэшэнэ.

США-гэй компартиин хүтэлбэрилэгшэды сүүдлэгэ

НЬЮ-Йорк. (ТАСС). США-гэй коммунистическэ партиин генеральна секретарь Деннис саашадаа адвокатуудай туйламжгүйгээр, өөрыгөө өөрөө үмэглэхэ гэжэ шиндхэн тухайда сүүдэй үсгэлдэрэй заседани дээрэ мэдээсэбэ.

Танай энэ шиндхэбэй юун дээрээ үндэһэлөө гэжэ судья Мединэй асуухадан, Деннис нигэжэ хэлбэ: «Компартиин принципүүд ба ажал-ябуулгы, коммунист байһан өөрын нэрэ солые үмэглэн хамгаалах еһотой байһанаа үлэмжэ шуухалда тоолоно. Өөрыгөө өөрөө үмэглэн хамгаалахада, компартиин ба өөрынгөө хэрэгүүды үлэмжэ һайнаар аршалан хамгаалах байхаб».

НЬЮ-Йорк. (ТАСС) Британска партиин хүтэлбэрилэгшэды сүүдлэгэ сүүдэй үсгэлдэрэй заседани дээрэ гүрэнэй зүгһөө гэмнэгшэ Макгохн мэдүүлгэ хэхэлэ, саашанхай заседаниуд дээрэ правительствын ямар зорилго табиха ханаашалгатай

байһы ба гэмнэгын гол удхые тодорхойлон хэлбэ.

Удаалуулан, компартиин генеральна секретарь Деннис үгэ хэлбэ: Дайнай үедэ Холбоото Штадууд ба Советскэ Союзые холбожо нэгдэл ба хани барисаа һандаргаха һэдлэгшүүдэй компарти эрид шууд эсэргүүсэн тэмсэдэг байгаа гэжэ зааха зуураа, Деннис нигэжэ мэдүүлбэ: Трумэнэй суртал ба «Маршаллай түсбэ» Америкын национальна аюулгүй байдалы, мүн бүгдэлнитын эб найрамдалы бэхжүүлэхгүй, харин һулуруулаха ябадалда хүрэхэ гэжэ коммунистическэ хүтэлбэрилэгшэд хэлэдэг байһан юм. Мүнөө Хойто-атлантическа пакт гитлеровскэ антикоммунистическэ бүлэглэлэй жэшээгээр хэгдэнэ, энэнэ «американска монополинууды хамгааха дээгүүр бодохо» принцип бээлүүлэхэ зорилготой тон агрессинэ ба аюултай сэрэгэй союз мүн байна.

Иден Инди ошобо

ДЕЛИ. (ТАСС). Британска империин ороноудта абаха зуураа, Антони Иден Сингапураа Дели ошобо. Иден болбол Индин генерал-губернатор Раджао Палачаритай ба гүрэнэй ондоошы ажал-ябуулагшадтай уулзаха байна. Тэрэнэйгээр һүдээр Иден Пакистан ошоно, тус домининой правительствын гешүүдтэй хэлсээ хэхэ юм ха.

Нютагуудтай журналистнуудай багсаһанай еһоор, Иденэй ошолгон Британска доминионуудай премьер-министрүүдэй болохо байгаа зүблөөнтэй холбоотой, мүн Номгон далайдахи блок ба индийскэ океанай оршондохи ороноудай блок байгуулаха тухай хэлсэнуудтэй зарим талаараа холбоотой гэнэ. Тэдэ блогуудын агрессинэ атлантическа пактын халаануудын болохо байна.

Номгон далайдахи блок байгуулагда бэлдхэл

ЛОНДОН. (ТАСС). Рейтер агентствын корреспондентын Канверрэдэ мэдээсэһэнэй еһоор, английска колониинуудай хэрэгүүды эрхилхэ гүрэнэй министр лорд Листуэл австралийска премьер-министр Чифли гэгшэтэй хэлсэнууды хэбэ. Тус хэлсэнуудтэй дүүрхэнэй һүдээр, Чифли нигэжэ мэдүүлбэ: «Хойто-атлантическа пактын жэшээгээр» Номгон далайдахи пакт баталха тухай хэлсэгдээ.

Вашингтондо сэрэгэй нууса зүблөн болохонь гэнэ

ЛОНДОН. (ТАСС). «Дейли Грэфик» газетын парижска корреспондентын мэдээсэһэнэй еһоор, Эйзенгауэр, Монгомери ба баруун-европейскэ ороноудай арминуудые коммунистическэ партиин хүтэлбэрилэгшэды сүүдлэгэ сүүдэй үсгэлдэрэй заседани дээрэ гүрэнэй зүгһөө гэмнэгшэ Макгохн мэдүүлгэ хэхэлэ, саашанхай заседаниуд дээрэ правительствын ямар зорилго табиха ханаашалгатай байһы ба гэмнэгын гол удхые тодорхойлон хэлбэ.

Хиталта шэнэ правительство эмхидхэбэ

ШАНХАЙ. (ТАСС). Гүйсэдхэхэ Юаниин түрүүлэгшэ болгон мартын 12-то томилогдоһон генерал Хо Инцин үсгэлдэр министрүүдтэй шэнэ кабинетэ эмхидхэжэ дүүргэбэ. Тэрээндэ: премьер-министр (гүйсэдхэхэ Юаниин түрүүлэгшэ) Хо Инцин, премьер-министрын орлогшо Цзя Цзин-дэ, национальна оборонын министр Сой Юн-чан, дотоодын хэрэгүүдтэй министр Ли Хань-хунь, гадаадын хэрэгүүдтэй министр Фу Бин-чан, финансын министр Лю Гуан-юнь, экономикын министр Сунь Юэ-ци, зам харилсаанай министр Дуань Му-ци, гэгээрэлэй министр Хань Ли-у, юстициин министр Чжан Ци-пань ба бусад ороно.

САГАЙ УЛАРИЙ

Мартын 21-дэ үдэр һүни тэнсэжэ, календарно-астрономика хабар эхилдэг. Метеоролог хэхээдэ хабар мартын нэгэ эхилдэг, март, апрель, май нууды хабарай һаранууд тоолодог байна. Байгаалин үлэ тэмдэглэн шэнжэлэгшэ нологууд календарнашы, метеорологическа хабары голгон тоолодоггүй, харин өөрын жэлэй уларилай саг тоолодог нологуудай тэмдэглэгшэ манай Бурят-Монголой республикын бүхы аймагуудта хабар нэгэ үдэр эхилдэггүй, ондо сагуудта эхилдэг байна. Олон үдэйд тэмдэглэл дээрэһэн хада Кяхтын ба Бичурын гуудта хабар Улан-Удэһэ 4 хоног оро урид, Кабанскы, байкальска аймагуудта 4—6 үдэйд эхилдэг байха юм.

Улан-Удэе тойрон дунд гээд, саһанай сооһорлон ба алаг туун ердэг, удаань толгой гарахы, боори нуурайлашы алдахагүй булжамуур дэг байна. Энэ үе Улан-Удэ мартын 17 багаар тохолодог. Манай эндэ хабарай сагы үедэ хубаадаг. Нэгэлхн үеһын эрэлхэн хабар болоно, хада саһанай сооһорлохо, туунай ба булжамуурай эрэлхэлдэ, шувууһанай мааһалха, гооной ургаха, шувуудай роо эрэхэ үеэр дүүрэдэг. Тэрэһэн эхилэн дулаан хабарай үе жэ, үлр модоной сэгсэлгээр даг. Тиммээһэ эртын эрэлхэн дээр мартын 17-һоо апрелин 24-һоо июлиин 2—3 болотор эхилдэг байна.

Город шадар эртын хабар эрдэг байхада, манай республика Хойто-Байгалай, Байунын, Ахын аймагуудта, Эдэлхн мурэнүүдтэй эхилдэ бүрнэ үбэл зангаараа байдаг. Зарим хүйтэн, шуурганшы шуудаг на. Эдэ аймагуудта хабар хоног оро хожомдожо эхилдэха юм.

Мартын 21-дэ Улан-Удэ шадар алаг туун үзэгдэнэ. БМАССР-тэ бусад шувуудай руун алаг туун эрдэг юм. Тэрэһэн үедэ хабар эхилдэг. Мүнөө жэлд алаг туунай гэл олон жэлүүдтэйхидэ орхонохог орохо юм. Манай үбэлжэдэг шувууд мүнөө хойнонидэжэ эхилбэ.

И. Ковалевский

◆ Бурят-Монголой гүрэнэй нэй орденото оперо ба театрта — үдэрэй 12 части Чайковскийн 4 акттай «Евгений Онегин» гэжэ опереттэ табигдэнэ. Удшын 8 час 30 минутта Штраусын 4 акттай «Цыганскы оперетта» гэжэ опереттэ харуулагдаха.

◆ Бурят-Монголой гүрэнэй лармонидо — удшын 9 части хайл Жемчужин, Раиса Жемчужина хоерой удэшлгын вечер хана.

◆ Уланзамайхидай клуб үдэшын 9 части уранһайханай церт, һүдээрнэ духохой оркестр хөгжөм доро танца болохо.

◆ «Механик» заводой кино — удшын 9 части «Сибиряк зар дайда тухай үлгэр» уранһайханай кинофильм табила.

◆ Серовой нэрэмжэтэ клуб — удшын 9 части «Эльба уулзалга» гэжэ уранһайханай кинофильм харуулагдаха юм.

ХРОНИКО

ССР Союзай Верховно Советин Президиум болбол СССР-эй нистрүүдтэй Советэй Түрүдэ Орлогшо нүхэр Н. А. Булгаков СССР-эй Зэбсэгтэ Хүснүүдтэй нистрын уялануудһаа сүлөөлгөн ССР Союзай Верховно Советин Президиум болбол Советскэ Союзай Маршал нүхэр А. М. Васильев СССР-эй Зэбсэгтэ Хүснүүдтэй нистр болгон томилбо.

Харуулалтаа реликтар С. Д. ЛУБСАНОВ

МУНӨВДЭР НИНОТЕАТРУУДА «Прогресс» — «Эльба үдэшын уулзалга».

«Эрдэм» — «Алдар солон

Электрическэ лампа тухай

Электрическэ лампа анхан түрүүн манай орон дотор бүтээгдэнэ юм. 1872 ондо ородой гайхамшаг эрдэмтэ Александр Николаевич Лодыгин электрическэ лампа зохоһон гаргажа, Эхэ оройнойгоо ба дэлхэйн науке бажуулан байгаа. Уданшубгүй электрическэ лампа хаа-хаангүй хэрэглэгдэдэг болоһон байна.

Электрическэ мотор тухай

Электрическэ мотор хамагүй түрүүн мүн Россия хэгдэнэ байна. 1838 оной зун Петербурда, 18 хүнүүдые һуулганан нэгэ ехэ онгосо Нева мурэн өөдэ өөрөө ябажа ябаһадань, хүнүүд ехэтэ гайханан байгаа. Тус онгосон ородой эрдэмтэ Борис Семенович Якоба гэгшын түрүүшээр бии болгоһон электрическэ моторой хүсөөр ябаһан байгаа. Мүнөө электромотор хаа-хаангүй хэрэглэгдэдэг байһанин мэдээжэ.